

Een meetinstrument voor individuele verschillen in Social Dominantie Oriëntatie

Alain Van Hiel en Bart Duriez

Het concept Sociale Dominantie Oriëntatie (SDO) wordt gedefinieerd als een algemene opvatting over intergroepsrelaties die aangeeft in welke mate iemand verkiest dat deze relaties egalitair dan wel hiërarchisch gestructureerd zijn (Pratto, Sidanius, Stallworth & Malle, 1994). Dit concept reflecteert dus de mate waarin iemand ertoe neigt maatschappelijke groepen te klasseren op de dimensie superieur-inferieur, alsook de mate waarin iemand een beleid huldigt dat sociale ongelijkheid in stand houdt. Hoewel de motivatie om anderen te domineren aanvankelijk werd aanzien als een onderdeel van het autoritarisme-concept (Maslow, 1943), wees onderzoek uit dat beide concepten zo goed als ongerelateerd zijn (zie o.a. Altemeyer, 1998) en onafhankelijk van elkaar sterk gerelateerd zijn aan conservatieve opvattingen zoals nationalisme, patriotisme, een harde aanpak van de criminaliteit, steun voor militaire programma's en discriminatie (voor een overzicht, zie Pratto, 1999). Gezien het groeiend belang in de sociaal psychologische literatuur van SDO, wensen wij in dit artikel de Nederlandstalige versie van deze vragenlijst te introduceren. We zullen aantonen dat deze schaal, net zoals de originele schaal, slechts één dimensie meet die een hoge mate van interne consistentie vertoont. Naar analogie met eerder onderzoek, werd hierbij gekozen voor gelegenheidsteekproeven van studenten en volwassenen, maar aangezien dit concept ook belangrijk is voor de politieke psychologie, werd er eveneens een steekproef van politiek actieven bevroegd.

METHODE

Respondenten

De studentensteekproef ($N=714$) (steekproef 1) werd verzameld aan de Katholieke Universiteit Leuven. Alle studenten volgden een inleidende cursus Psychologie. De meesten van hen waren 18 jaar oud. Ongeveer 80% van de respondenten was van het vrouwelijk geslacht. De volwassenensteekproef ($N=564$) (steekproef 2) werd verzameld door studenten die hun burens om medewerking vroegen met het oog op het verkrijgen van een vrij heterogene steekproef. Hierbij werd hen gevraagd geen studenten te werven. De gemiddelde leeftijd was 43 jaar ($SD=13.63$) en 50% was van het vrouwelijk geslacht. De politieke partijleden ($N=68$) (steekproef 3) werden benaderd door studenten Politieke Wetenschappen. De gemiddelde leeftijd was 39 jaar ($SD=15.20$) en 27% was van het vrouwelijk geslacht.

Meetinstrument

Proefpersonen beoordeelden de 14 items van de SDO vragenlijst (Pratto et al., 1994, Appendix A) (zie Tabel 1) op een 5-puntenschalen (1 = helemaal oneens; 5 = helemaal eens). De vertaling van de items gebeurde in overeenstemming met de richtlijnen van de Internationale Test Commissie (Hambleton, 1994). Hierbij wordt gebruik gemaakt van de "translation back-translation" procedure (Brislin, 1980). De verschillen tussen de versie die bekomen werd na vertalen en terugvertalen vertoonde slechts kleine verschillen met de originele versie, waarop vier tweetalige onderzoeksassistenten over de uiteindelijke Nederlandstalige versie beslisten (cf. Van de Vijver & Leung, 1997). Tien proefpersonen die meer dan twee items niet invulden, werden verwijderd uit de analyses. De 41 resterende missende waarden werden vervangen door de gemiddelde score op het item in de steekproef.

RESULTATEN

De scree test (Cattell, 1966) wees uit dat, conform de verwachtingen, in elke steekproef een één-factoriële oplossing de best passende oplossing was. De eigenwaarden van de eerste zes componenten waren respectievelijk 5.14, 1.71, 0.89, 0.86, 0.84 en 0.67 in steekproef 1, 4.86, 2.05, 0.92, 0.87, 0.81 en 0.75 in steekproef 2 en 5.95, 2.25, 1.33, 0.89, 0.70 en 0.64 in steekproef 3. Een één-componentiële oplossing verklaarde respectievelijk 37%, 35% en 43% van de totale variantie in de drie steekproeven. Tabel 1 rapporteert de factorladingen, de item-totaal correlaties, de interne consistentie, het gemiddelde en de standaarddeviatie van de volledige schaal in de verschillende steekproeven. Voorts werd er een matige correlatie geconstateerd tussen SDO en geslacht (man=1; vrouw=2) ($r=-.05$, ns in steekproef 2 en $r=-.18$ in steekproef 3), leeftijd ($r=-.09$, $p<.01$ in steekproef 2 en $r=.20$, ns in steekproef 3) en opleidingsniveau ($r=-.07$, ns in steekproef 2 en $r=-.25$, $p<.01$ in steekproef 3).

DISCUSSIE

De huidige resultaten tonen aan dat de Nederlandse versie van de SDO schaal slechts één dimensie meet en een hoge betrouwbaarheid heeft die vergelijkbaar is met eerder onderzoek. Onze resultaten tonen daarenboven aan dat deze bevinding geldt voor steekproeven van studenten, volwassenen en politieke partijleden. Onderzoek van Duriez en Van Hiel (in druk) en Van Hiel en Mervielde (in druk) wijst er eveneens op dat de Nederlandstalige schaal een voldoende externe validiteit bezit. Van Hiel & Mervielde (in druk) toonden aan dat SDO en autoritarisme, net als in Noord-Amerika (bijv. Altemeyer, 1998), twee onafhankelijke predictoren zijn van conservatieve overtuigingen en van de voorkeur voor partijen die zich op het rechtse deel van het politieke spectrum bevinden. Duriez en Van Hiel (in druk) rapporteerden bovendien differentiële correlaties tussen SDO en autoritarisme enerzijds en een reeks

externe variabelen anderzijds. Autoritarisme was negatief gerelateerd aan opleidingsniveau en morele competentie, maar vertoonde een positieve associatie met leeftijd, religie, politiek conservatisme en waarden zoals veiligheid, conformiteit en traditie. SDO daarentegen was positief gerelateerd aan economisch conservatisme en waarden zoals macht, prestatiegerichtheid en hedonisme (zie ook Altemeyer, 1998). Duriez en Van Hiel (in druk) toonden tenslotte aan dat de SDO-schaal geen significante samenhang vertoont met een tien-item versie van de sociale wenselijkheidsschaal van Crowne en Marlowe (1960) en dat de relaties tussen SDO en externe variabelen ook niet substantieel gewijzigd worden wanneer een correctie voor sociaal wenselijk antwoorden werd doorgevoerd.

LITERATUUR

- Altemeyer, B. (1998). The other "authoritarian personality". In M. P. Zanna (Ed.), Advances in Experimental Social Psychology (Vol., 30, pp. 47-92). San Diego: Academic Press.
- Brislin, R.W. (1980). Translation and content analysis of oral and written material. In H.C. Triandis & J.W. Berry (Eds), Handbook of cross-cultural psychology. 2: Methodology, pp. 389-444. Boston: Allyn & Bacon.
- Cattell, R.B. (1966). The scree test for the number of factors. Multivariate Behavioral Research, 1, 245-276.
- Crowne, D. P. & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of pathology. Journal of Consulting Psychology, 24, 349-354.
- Duriez, B. & Van Hiel, A. (ten perse). The march of modern fascism: A comparison of social dominance orientation and authoritarianism. Personality and Individual Differences
- Hambleton, R.K. (1994). Guidelines for adapting educational and psychological tests: A progress report. European Journal of Psychological Assessment (Bulletin of the International Test Commission), 10, 229-244.
- Maslow, A.H. (1943). The authoritarian character structure. Journal of Social Psychology, 18, 401-411.
- Pratto, F. (1999). The puzzle of continuing group inequality: Piecing together psychological, social, and cultural forces in social dominance theory. In M. P. Zanna (Ed.), Advances in Experimental Social Psychology (Vol., 31, pp. 191-263). San Diego: Academic Press.
- Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. M., & Malle, B. F. (1994). Social Dominance Orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. Journal of Personality and Social Psychology, 67, 741-763.
- Van de Vijver, F. & Leung, K. (1997). Methods and data analysis for cross-cultural research. London: Sage.
- Van Hiel, A. & Mervielde, I. (ten perse). Explaining conservative beliefs and political preferences: A comparison of social dominance orientation and authoritarianism. Journal of Applied Social Psychology

TABEL 1. Factorladingen, item-totaal correlaties, interne homogeniteit, gemiddelden en standaarddeviatie van de sociale dominantie schaal per steekproef.

	Factorladingen			Item-totaal correlatie		
	1	2	3	1	2	3
1. Sommige sociale groepen zijn eenvoudigweg niet de gelijke van andere groepen.....	.51	.27	.55	.46	.31	.52
2. Sommige mensen zijn meer achtenswaardig dan anderen.51	.31	.26	.47	.35	.27
3. Indien men niet zoveel aandacht zou besteden aan de gelijkheid tussen de mensen, zou dit land er veel beter bij varen52	.48	.72	.43	.41	.67
4. Sommige mensen zijn niet evenwaardig aan anderen.....	.59	.52	.40	.56	.52	.40
5. Ik vind het normaal dat sommige mensen meer kansen in het leven krijgen dan anderen.....	.56	.46	.52	.49	.42	.49
6. Sommige mensen zijn inferieur aan anderen.60	.43	.48	.56	.45	.50
7. Het is soms nodig om anderen in de weg te staan om vooruit te komen in 't leven.44	.46	.50	.39	.40	.43
8. Men zou moeten ijveren voor een grotere economische gelijkheid.58	.66	.58	.46	.48	.45
9. Men zou moeten ijveren voor een toenemende sociale gelijkheid.....	.73	.74	.71	.62	.59	.61
10. Gelijkheid is een belangrijke waarde voor mij.....	.72	.70	.87	.59	.53	.76
11. Indien mensen op gelijke voet zouden behandeld worden, dan zouden er minder problemen zijn in deze maatschappij.....	.59	.67	.81	.47	.48	.69
12. In een ideale wereld zouden alle naties op basis van gelijkwaardigheid behandeld worden.65	.76	.68	.53	.57	.56
13. We zouden elkaar zo veel mogelijk als gelijken moeten behandelen70	.73	.85	.58	.55	.74
14. Het is belangrijk dat wij andere landen als gelijken behandelen.69	.74	.85	.58	.58	.74
Interne homogeniteit (Cronbach alpha).....				.85	.83	.88
Gemiddelde van de SDO-schaal.....				2.16	2.26	2.00
Standaarddeviatie SDO-schaal				0.57	0.61	0.73

Noot: Items 8 tot en met 14 dienen geïnverteerd te worden.